Rok IV. Wilno, dn. 10 października 1930 r. Nr. 19.

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
1/4 strony . 12 zł
1/8 strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Odpowiedzi Komisji Papieskiej do autentycznej interpretacji kanonów Kodeksu Prawa Kan.

E-mi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis canones authentice interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, responderi mandarunt ut infra ad singula:

I. — De novitiatus interruptione.

D. An sub verbis *quacumque ex causa* canonis 556 § 1 comprehendatur etiam transitus in aliam novitiatus domum, de quo in § 4 eiusdem canonis.

R. *Affirmative.*

II. — De Diacono sacram Communionem ministrante.

D. An Diaconus, sacram Communionem ad normam canonis 845 § 2 ministrans, possit et debeat in fine benedictionem manu impertire iuxta Rituale romanum, tit. IV, cap. II, n. 10.

R. *Affirmative.*

III. — De filiis legitimatis.

D. An filii legitimati per subsequens parentum matrimonium habendi sint ut legitimi ad effectum, de quo in canone 1363 § 1

R. *Affirmative.*

Datum ex Civitate Vaticana, die 13 mensis Julii anno 1930.

P. Card. Gasparri, Praeses

I. Bruno, Secretarius

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 365).

Dekret kanonizacyjny.

D. 22 czerwca 1930 roku został ogłoszony dekret kanonizacyjny *św. Katarzyny Thomas* i *św. Łucji Filippini,* Dziewic. Uroczystość pierwszej ustanowiona została na dzień 5 kwietnia, drugiej zaś na dzień 25 marca.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 371).

Prekonizacje biskupie.

Ojciec św. Pius XI Dekretami Św. Kongr. Konsyst. zamianować raczył *dnia 25 lipca 1930 r.* Biskupem tyt. Troady Najprzewielebniejszego księdza *Bernarda Dembka*, proboszcza z diecezji chełmińskiej, i wyznaczył go do pomocy Przewiel. Księdzu Stanisławowi-Kostce Łukomskiemu, Biskupowi Łomżyńskiemu, *dnia 21 sierpnia 1930 r.* Biskupem Sandomierskim Najprzewieleb-

niejszego Księdza *Stanisława - Bronisława Jasińskiego,* kanonika katedralnego łódzkiego i rektora Seminarjum duchownego w Łodzi.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 393).

Dubium de compententia Sacrae Poenitentiariae Apostolicae circa negotia fori interni orientalium.

Cum postulatum fuerit „utrum ad ea, quae forum internum etiam non sacramentale, respiciunt, de quibus in can. 258 Codicis iuris canonici, fideles ad Ecclesias rituum orientalium pertinentes recurrere debeant ad Sacram Poenitentiariam Apostolicam", Sacra haec Congregatio, collatis consiliis cum E-mo D. Card. Poenitentiario Maiore, respondendum censuit *Affirmative.*

Quam resolutionem Ss-mus D. N. Pius div. Prov. Pp. XI, in Audientia diei 10 Maii 1930, approbare ac ratam habere dignatus est.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, die 26 Julii 1930.

A. Card. Sincero, Secretarius
H. I. Cicognani, Assessor
(*Acta Ap. Sedis,* t. 24, str. 394).

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Nowe rozgraniczenie parafij Dalekie i Opsa.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Incolae col. Braździeliszki precantes Nos advenerunt, ut, propter nimiam distantiam a propria eccl. paroec. in Dalekie, propiori ecclesiae paroec. in Opsa adscribi valerent.

Facta super statu rerum diligenti inquisitione, auditis quorum interest, Nos, ad quos spectat, ne Christifideles gregis Nobis concrediti in perceptione Sacramentorum et in adimplendis aliis religiosis officiis aliquod detrimentum patiantur, auctoritate Nostra ordinaria ad normam can. 1427 dictam col. Braździeliszki ab ecclesia paroeciali Dalekie seiunctam et paroeciae Opsa adscriptam esse declaramus et statuimus.

Datum Vilnae, ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis die 17 m. Septembris a. 1930 N 4668.

† *R. Jałbrzykowski*
(L. S.) Archiepiscopus-Metropolita
A. Sawicki
Curiae Cancellarius

Nowe rozgraniczenie parafij Nowa Wilejka i Mickuny.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes attenta locorum conditione, auditis, quorum interest, locum Wierzby hucusque pertinens ad parochiam in Nowa Wilejka cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria ad tramitem Codicis J.C. (c. 1427) separamus et ad ecclesiam parochialem in Mickuny decanatus Wornianensis adscriptum esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis.

Vilno, die 17 mensis IX.1930 a. N 4672.

† *R. Jałbrzykowski*
(L. S.) Archiepiscopus-Metropolita
A. Sawicki.
Curiae Cancellarius

Nowe rozgraniczenie parafij Nowe Święciany i Święciany.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae Gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes attenta locorum conditione, auditis, quorum interest, col. Druściany hucusque pertinens ad parochiam in Nowo-Święciany, cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria ad tramitem Codicis J. C. (c. 1427) separamus et ad ecclesiam parochialem in Święciany, decanatus Swięcianensis adscriptam esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis.

Vilno, die 19 mensis Septembris 1930 a. N. 4718.

† *R. Jałbrzykowski*
(L. S.) Archiepiscopus-Metropolita

A. Sawicki
Curiae Cancellarius.

Erekcja kanoniczna parafji w Balingródku dek. kalwaryjskiego.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae Gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

Na wieczną rzeczy pamiątkę.

Mając na względzie dobro duchowne wiernych, pieczy Naszej powierzonych, a także przychylając się do próśb mieszkańców Balingródka i innych sąsiednich osiedli, którzy oświadczyli, że ze względu na znaczną odległość od parafij macierzystych doznają wielu trudności w wypełnianiu swoich obowiązków religijnych, nową parafję przy kościele Opatrzności Bożej w Balingródku, kosztem i staraniem Inżyniera Piotra Stabrowskiego odbudowanym i uposażonym, erygować postanowiliśmy.

Pilnie zatem i wszechstronnie sprawę zbadawszy, po wysłuchaniu zdania i opinji Prześwietnej Kapituły Wileńskiej, miejscowego Księdza Dziekana i zainteresowanych Księży Proboszczów, władzą prawnie Nam przynależną (kan. 1427), parafję usuwalną zgodnie z kan. 454 § 3 w Balingródku erygujemy, wszelkie prawa i przywileje parafjalne temuż kościołowi Opatrzności Bożej nadajemy, a także następujące osiedla od sąsiednich parafij oddzielamy i do parafji balingródzkiej przydzielamy i wcielamy:

1-o. od par. Korkożyskiej—wsie: Bryże, Nasielany, Szaszkinia, Czerany, Maguny ze wszystkiemi kolonjami i Punżanki; — maj. Punżanki; — folwarki: Grzybiszki, Balinowo i Kwaterka; — zaścianki: Kazimierzowo, Karolino, Podjeziorki, Podbalinowo, Pietlówka, Michałowo i osiedle Balingródek;

2-o. od par. Kiemieliskiej—część kolonij z rozkolonizowanej wsi Preny, znajdujące się na zachód od byłego osiedla tejże wsi, położone między drogą, wiodącą od Pren do maj. Punżanki, i drogą, wiodącą od tejże wsi Preny do wsi Borejszuny;

3-o. od par. Bujwidzkiej—część kolonij z rozkolonizowanej wsi Borejszuny, położone na północ od byłego osiedla tejże wsi, a mianowicie — znajdujące się na północ od pogranicznych, wchodzących w skład par. balingródzkiej kolonij: Siemaszki Antoniego, Siemaszki Jana, Leszczewskiego Antoniego, Sławińskiego Ignacego, Grygojcia Antoniego, Gajdamowiczowej Emilji i Mickiewicza Wincentego; wsie: Punżany, Ślepiszki i Świętniki; majątki: Punżany, Woropniszki i Porzecze; folwark Janinowo, okolica Woropniszki; zaścianki: Pierczyno, Druże-

liszki, Gałganiszki, Juliszki, Bryże, Santoka i przystanek kol. Santoka.

Granice zaś parafji Balingródzkiej ustanawiamy następujące:

1) Biorąc za punkt wyjścia most kolejowy na rzece Wilji przy przystanku kol. Santoka, granica z par. Korkożyską biegnie rzeką Wilją w górę do granic pól wsi Bryże, dalej granicami pól tejże wsi i zaścianków Kazimierzowo i Karolinowo dąży na północ; od Karolinowa granica skręca na wschód i granicami pól folw. Kwaterka dąży do jeziora Ugoryno, dalej biegnie południowym brzegiem tegoż jeziora, granicami pól wsi Nasielany i zaśc. Podjeziorki, następnie drogą na poł.-wschód i dalej granicami pól wsi Szaszkinia i Maguny obok wsi Cypliszek, która pozostaje przy par. Korkożyskiej, wreszcie skręca na południe i dochodzi do drogi wiodącej od wsi Preny do maj. Punżanki.

2) Granica z par. kiemieliską biegnie w kierunku południowym od drogi, wiodącej od wsi Preny do maj. Punżanki, mija ze strony zachodniej wieś Preny, dalej dąży drogą, wiodącą od wsi Preny do wsi Borejszuny i nie dochodząc Borejszun, skręca na wschód i dochodzi do zakrętu rzeki Wilji.

3) Granica z par. bujwidzką zaczyna się od granicy z par. kiemieliską nad rzeką Wilją biegnie na zachód i obejmując z rozkolonizowanej wsi Borejszuny, wyżej oznaczone kolonje, dochodzi znowu do rzeki Wilji do zaśc. Michałowo i obejmując go, dalej biegnie rzeką Wilją do zaścianków Strażniki, które pozostają przy par. Bujwidzkiej, następnie biegnie granicami pól wsi Punzany, Ślepiszki, wklucza do par. balingródzkiej zaśc. Drużeliszki, dalej granicami pól wsi Świętniki i zaśc. Czyżyszki, który pozostaje przy par. Bujwidzkiej, aż do toru kolejowego, biegnąc dalej w kierunku półn.-wschodnim, dochodzi do punktu wyjścia — do mostu kolejowego na rzece Wilji przy przystanku kolejowym Santoka.

Wszystkie przeto majątki, folwarki, okolice, zaścianki, kolonje, wsie i osiedla wyżej wymienione i w granicach wyżej opisanych istniejące lub w przyszłości powstać mogące, wraz z ich posiadłościami jako przynależne do parafji balingródzkiej oświadczamy i zatwierdzamy.

Jako beneficjum dla par. balingródzkiej przeznaczamy 14 ha gruntu, zaofiarowanego przez Inżyniera Piotra Strabowskiego.

Zarazem też zobowiązujemy Proboszczów tejże parafji do odprawiania co roku dwuch Mszy św. w intencji tegoż Dobrodzieja Inżyniera Piotra Strabowskiego: jednej egzekwijalnej za zmarłych i jednej za żywych.

W dowód powyższego Dekret niniejszy ręką Naszą podpisany i pieczęcią urzędu Naszego stwierdzony sporządzić i wydać zarządziliśmy.

Dan w Wilnie dn. 2 października 1930 r. Nr. 4792.

R. JAŁBRZYKOWSKI
(M. P.) Arcybiskup Metropolita.

X. A. Sawicki
Kancl. Kurji.

Przesunięcia personalne.

Na mocy zarządzenia JE. Ks Arcybiskupa-Metropolity w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany:

Ks. dr. Józef Reszeć nazn. na wik. do Trzciannego dn. 19.IX. 30 r. Nr. 4726.

Ks. Antoni Korcik z diec. łuckiej nazn. na pref. Liceum im. Filomatów i gimnaz. im. J. J. Kraszewskiego w Wilnie dn. 6.X. 30 r. Nr. 200.

Ks. Leon Mossakowski z diec. płockiej nazn. na tymcz. admin. do Zaświrza, dek. świrskiego, dn. 8.X. 30 r. Nr. 4992.

Ks. A. Sawicki
Kancl. Kurji.

Sprostowanie w Rubryceli.

D. 15 Octobr. — In Vesp. com. seq.

D. 16 Octobr. — S. Hedwigis Vid., *sdx.*—**O**. Ad Laud. Suffr. — Ad Prim. Prec — In Mis. Gl. 2 or. *A cunctis,* 3 or. ad lib. — Vesp. de seq. **O**. AA. et Pss. de fer., or. pr., com. praec. — Compl. fer.

D. 17 Octobr. — S. Margaritae Mariae Alacoque V., *dx*. — **O**. Ll. II et III NN. pr. noviss. — Mis. pr. noviss Gl. — Vesp. de seq. **S**. com. praec. — Compl. Dom.

Ks. A. Cichoński.

Pierwszy Kurs Duszpasterski dla księży Archidiecezji Wileńskiej dnia 4—8 listopada r. b.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Prasa, jako środek pomocniczy w duszpasterstwie.

1.

Wiemy, jak wielką potęgą w dzisiejszym świecie cywilizowanym jest prasa. Wszak ona wywiera obecnie bodaj najsilniejszy wpływ na życie ludzkie, nadaje mu tok i kierunek.

Znaczenie prasy oddawna zrozumiały i należycie oceniły czynniki akatolickie i niemal całkowicie nią opanowały. Dzisiaj prasa w przeważnej części jest bezwyznaniową. Prasa dobra, służąca Bogu i wzniosłej idei religijnej, prasa moralnie czysta jest, niestety, małą, słabą, niedoskonałą. Wina za to spada na społeczeństwo katolickie, które długi czas nie zdawało sobie sprawy z tej nowej potęgi. nie wyzyskiwało jej należycie dla celów Bożych i do dziś dnia niedostatecznie docenia i wyzyskuje. Stwierdza to Ojciec św. Pius X. „Ludzie, mówi, nie chcą zrozumieć, jak ważną jest w naszych czasach prasa. Ani duchowieństwo, ani wierni nie zajmują się tem tak, jak potrzeba tego wymaga". I dalej mówi tenże papież: „Ludzie starzy mówią: — To coś nowego, dawniej zbawiano tyle dusz, a nie starano się o żadne gazety. — Ale to łatwo mówić: dawniej, dawniej — teraz to nie dawniej, ale dziś" — i dodaje te znamienne słowa: „Napróżno będziecie budowali kościoły, odprawiali misje, zakładali szkoły, wykonywali dobre uczynki wszelkiego rodzaju. Wszystkie wasze zabiegi będą daremne, jeżeli nie będziecie umieli używać broni odpornej i zaczepnej, którą jest katolicka, rzetelna i szczera prasa".

Widzimy ze słów Piusa X, że prasa to potężna nowoczesna broń, którą walczyć jest naszą powinnością. Kapłan, który w pracy duszpasterskiej zaniedbuje tego środka, nie odpowiada należycie swem zadaniu. Popieranie i wyzyskiwanie dobrej prasy jest jedną z nowych, ale istotnych i koniecznych form pracy duszpasterskiej.

Nie jestem kompetentnym do do omawiania całokształtu tego zagadnienia. Mogę tylko zwrócić uwagę na potrzebę propagandy dobrej prasy na wsi i podnieść znaczenie dwóch rodzajów prasy: *ulotek* i *katolickich pism ludowych*. Zaznaczam, że przez wyraz prasa rozumiem nietylko wydawnictwa perjodyczne, lecz wogóle wszelkie słowo drukowane, które pod postacią gazet, książek, odezw i ulotek idzie w świat. Mam na myśli pracę duszpasterską przedewszystkiem na wsi.

Wszyscy dobrze znamy naszą tutejszą wieś kresową. Wiemy, jak znaczny jest analfabetyzm, jak niski poziom umysłowy. Czytelnictwo prawie nie istnieje, gazet się nie prenumeruje. Musimy jednak stwierdzić, że wieś nasza nieznacznie, powoli, lecz konsekwentnie podnosi się i dźwiga ku oświacie. Musimy też stwierdzić, że jest pewien postęp w rozwoju czytelnictwa: coraz to nowa gazeta, nowe pismo w tej lub owej wiosce się ukaże; coraz większe stwierdzamy zainteresowanie książką.

Postęp jest i będzie on coraz w szybsym tempie się wzmagał. I to jest pocieszające. Żyjemy przecież w czasach przymusu szkolnego. Niedługo, a zniknie analfabetyzm na wsi. Młodzież dorastająca już pokończyła szkoły i żądna jest druku. Czyta chętnie i czyta wszystko, co wpadnie do ręki. Kierownicy szkół skarżą się na szczupłość swoich bibljoteczek szkolnych, bo dzieci już je przeczytały. Jeżeli młodzież nie prenumeruje gazet, to dlatego tylko, że nie rozporządza sobą. Starsza generacja wśród młodzieży dokształca się na kursach wieczorowych i coraz to więcej interesuje się słowem drukowanem.

Musimy sobie powiedzieć, że minęły bezpowrotnie te czasy, kiedy wieś ogarniała zupełna ciemnota, brak wszelkiego czytelnictwa. Nie troszczyliśmy się nawet o dobrą książkę i gazetę dla wioski, bo ona z niej nie korzystała. Dzisiaj czasy się zmieniają. Wieś bez prasy nie zostanie. Czytać będzie, a od nas zależy, co ona ma czytać. Nasza wieś kresowa stoi dzisiaj na przełomie. Z analfabetyzmu kroczy ku oświacie. Propaganda dobrej prasy w obecnej chwili przełomowej jest, mojem zdaniem, zagadnieniem pierwszorzędnej, niesłychanie wielkiej wagi. Ona zdecyduje o przyszłości naszej wsi. Taką będzie wieś, jakie czasopisma i jaką książkę czytać będzie.

Według bowiem książek i gazet, które stale się czyta, ludzie urabiają swoje sumienie, swoje poglądy na świat, na życie, na Kościół i religję. Prasa burzy lub buduje, uszlachetnia lub demoralizuje, zależnie od kierunku. Prasa dobra, katolicka nietylko rozwija umysł czytelnika, podnosi jego poziom moralny, ale przedewszystkiem uczy myśleć i żyć po katolicku, wychowuje do katolickiego życia publicznego. Parafjanin, który stale czyta gazetę katolicką, będzie katolikiem nietylko wtedy, kiedy jest w kościele, jak to dzisiaj często się zdarza, ale także będzie nim w życiu publicznem. On wszędzie pójdzie z Bogiem, on wszędzie i zawsze poprze sprawę katolicką. Taki katolik przy wyborach do Ciał Ustawodawczych nie będzie głosował na otwartych i zdeklarowanych wrogów Kościoła.

Musimy wyzyskać ten okres przełomowy naszej wsi i uprzedzić posiew złej prasy. Jeżeli wczas nie damy zdrowego pokarmu, przyjdą inni i owładną wsią, a wtedy trudna będzie walka. Gdzie trucizna pism wrogich i nieprzychylnych dla Kościoła rozlała się, tam nie łatwo szerzyć dobrą prasę.

Chcąc skutecznie szerzyć czytelnictwo, uważam, że musimy poprostu narzucać naszym parafjanom książki i gazety, zmuszać ich do czytania. Ta metoda zawsze dobra, ale tam, gdzie ludzie na drodze czytelnictwa stawią pierwsze kroki, uważam, że jest konieczna. Trzeba bowiem znać psychologję człowieka. My wszyscy nie jesteśmy skorzy do czytania. Jak się ma pod ręką dobrą książkę, dużo czasu, to czytamy. Rzadkie są jednostki, które stale łakną książki i wszystkie wolne

chwile spędzają nad nią. My sami, iluż pism nie prenumerowalibyśmy, gdyby nas nie zmusili wydawcy tychże. Przysyłają je nam i chcąc niechcąc, prenumerujemy.

Cóż dopiero mówić o tym naszym wiejskim szarym kmiotku, któremu stoi na przeszkodzie i większy brak czasu, i niski poziom umysłowy. Trzeba mu koniecznie dopomóc, zachęcić, ułatwić czytanie, podać do rąk dobrą książkę, szczególnie gazetę. Wychodząc z tego założenia, wszystkie czasopisma najbardziej lokalne, nawet parafjalne — mają rację bytu, albowiem szerzą czytelnictwo. Wydawcy tych pism we własnym interesie czynią wszystko, co mogą, by pisma ich były czytane. W ten sposób te pisma spełniają swoje zadanie.

Ks. Wł. Murawski.

(Dok. n.).

Synod archidiecezji lwowskiej.

Dn. 22 — 25 września 1930 r.

Dn. 22 września rb. o godz. 5 wiecz. rozpoczął się Synod archidiecezjalny lwowski i trwał do g. 7 wiecz. dn. 25 września. Był to pierwszy od 1765 roku Synod archidiecezji lwowskiej.

Dn. 22 września odbyła się spowiedź wszystkich członków Synodu; właściwe zaś czynności i obrady synodalne rozpoczęły się o godz. 7 min. 45 zrana dn. 23 września, gdy przybył do Bazyliki Metropolitalnej J. E. Arcybiskup-Metropolita Lwowski, Ksiądz Dr. Bolesław Twardowski.

Przebieg czynności synodalnych odbył się ściśle według Pontyfikału i wskazówek rubrycystów, zwłaszcza Martinucci'ego, pod kierunkiem księży prałatów Wincentego Czajkowskiego i Henryka Badeniego, jako promotorów Synodu.

W Synodzie wzięło udział 152 kapłanów na 160 wezwanych. Wielce budującym był udział księży Profesorów wydziału teologicznego jak w publicznych zgromadzeniach i czynnościach liturgicznych Synodu, tak również w sesjach zamkniętych na sali seminarjum metropolitalnego.

Przemówienia synodalne na publicznych zgromadzeniach w Bazylice, wygłoszone przez J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolitę i o. Dominika, jezuitę, stały na wysokim poziomie.

Pierwsze przemówienie Arcypasterskie, obok powagi i ścisłości, zawierało nutę serdeczną, prawdziwie pasterską, świadczącą o głębokiem zrozumieniu się Arcypasterza z ogółem duchowieństwa, co się też ujawniło bardzo dobitnie później — na sesjach zamkniętych przy omawianiu statutów synodalnych.

Kazania synodalne o. Dominika (o Eucharystji, o czystości i o miłości) swoim polotem i żywością wymowy nieraz porywały słuchaczy, dość oswojonych z rozmaitego rodzaju wymową.

Przebieg uroczystości synodalnych miał tę dobrą stronę, że się pomijało w nich zbyteczne i zbyt obciążające ceremonje; zachowano tylko to, co stanowiło ich istotną treść.

Prasa lwowska żywo interesowała się przebiegiem uroczystości synodalnych i przez cały czas trwania synodu podawała obszerne sprawozdania.

Każdego dnia popołudniu odbywały się sesje zamknięte, na których omawiano projekt Statutów synodalnych, zawierający 296 statutów. Projekt, napisany w języku polskim, ściśle się opiera na Kodeksie Prawa Kanonicznego i ułożony jest według porządku tegoż Kodeksu. Charakterystyczną cechą ogłoszonego na Synodzie Statutu jest to,

że Autorzy jego nie poszli po linji obostrzania rygorami przepisów prawa powszechnego, zawartego w Kodeksie, raczej zmierzali do wyjaśnienia ich i przystosowania do warunków miejscowych. Poczyniono jedynie liczne ograniczenia co do wystawień Najśw. Sakramentu, jak również uczyniono zwrot ku przepisom powszechnego prawa liturgicznego, co już zostało zaznaczone w pismie JE. Księdza Arcybiskupa do Ojca św.

Każda sesja zamknięta kończyła się wspólną adoracją Najśw. Sakramentu i uroczystą benedykcją.

Ostatniego dnia, po dyskusji nad Akcją Katolicką, odbyło się towarzyskie zebranie w pałacu arcybiskupim, gdzie w serdecznej atmosferze, gościnnie podejmowani przez Dostojnego Gospodarza, Ojcowie synodalni spędzili miłe godziny wieczorne.

Ogłoszenie urzędowe Statutów synodalnych nastąpi dopiero za kilka miesięcy, po ostatecznem ich opracowaniu przez komisje synodalne.

X. L. Ż.

Dział porad.

O Mszy św. „Rorate".

Pyt. — Odprawienie Mszy św. roratnej w Adwencie nastręcza stale niemało trudności. Wielu z księży, idąc za dawnym zwyczajem, odprawia tę Mszę przez cały Adwent od pierwszej niedzieli włącznie. Jakie są pod tym względem przepisy, obowiązujące w naszej archidiecezji? *X. K. A.*

Odp. — Na doprawianie Mszy „Rorate" per modum votivae solemnis potrzebny jest specjalny indult Stolicy Apostolskiej. Dotychczasowa praktyka w archid. wileńskiej opierała się na Statutach Synodu prowinc. piotrkowskiego, potwierdzonych przez Urbana VIII w r. 1628. Według tych Statutów, Msza „R o r a t e" ma być śpiewana z *Gloria* i *Credo,* Prf. *B. et te in veneratione, Ite Missa est* i UE. św. Jana. O ile się ta Msza odprawia z wystawieniem Najśw. Sakramentu, to modlitwę Mszy łączy się z or. de SS-mo pod jednem zakończeniem[1]).

Potwierdzenie Statutów Synodu prowin. piotrkowskiego przez papieża Urbana VIII. uważane było zawsze za uznanie przez Stolicę Apostolską odrębnych zwyczajów i przywilejów krajowych, a ponieważ archidiecezja nasza również do tych zwyczajów się stosowała, bezwątpienia na niem opiera wprowadzenie u siebie Rorat.

Zgodnie z przepisami liurgicznemi, Mszę „Rorate" można odprawiać przez cały Adwent do dnia 23 grudnia, z wyjątkiem uroczystości pierwszej klasy, pierwszej niedzieli Adwentu, uroczystości Najśw. Maryi Panny. (Niepokalane Poczęcie N. M. P.) i środy kwartałowej po III Niedzieli Adwentu, wskutek tożsamości Mszy.

W dni wyjęte można dodawać komemorację ze Mszy „Rorate" pod jedną konkluzją z oracją Mszy właściwej, z wyjątkiem uroczystości Matki Boskiej.

W niedzielę pierwszą Adwentu, zgodnie nowemi Rubr. Mszału, tyt. VIII, nn. 1 i 2 Prf. Trinit., a w środę kwartałową Prf. comm.. nie zaś de BMV. W środę kwartałową komemorację Mszy „Rorate" łączyć należy z oracją *Festina, quaesumus, Domine* [2]), przed 2 Lekcją.

W dni przeszkodzone, gdy się bierze komemorację ze Mszy „Rorate", bierze się też Ult. Ev. z tejże Mszy, z wyjątkiem środy kwartałowej, w którą wypada taż sama Ewangelja, co we Mszy „Rorate".

We Mszy „Rorate", która ma wszystkie przywileje Votivae solemnis pro re gravi et publica simul causa [3]), należy brać wszystkie komemoracje, które przepisują nowe Rubryki Mszału [4]).

Wreszcie Ks. Biskup Nowowiejski [5]) podaje taką uwagę: „Jeżeli jest tylko jeden kapłan przy kościele, to w niedziele i uroczystości ważniejsze odprawia on Mszę nie-

---

[1]) Ks. Nowowiejski, *Cerem. Par.* t. 2, część 10 § 4.

[2]) Decr. S. R. C. 19 sept. 1893, n. 3592.

[3]) Nowe Rubr. Mszału, tit. II, n. 3.

[4]) Tit. V, nn. 3 — 4 Decr. SRC. 16 iunii 1922, n. 4372 od XIII et XIV.

[5]) *Cerem. Par.* loco cit.

dzielną lub o uroczystości z ich komemoracjami, ale o tej godzinie, o której się zwykle roraty odprawiają". Zgodny z tem jest przepis, podany w naszej Rubryceli na początku Adwentu, *X. A. N.*

PIERWSZY KURS DUSZPASTERSKI DLA KSIĘŻY ARCHIDIECEZJI WILEŃSKIEJ

dd. 4—8 listopada 1930 r.

Program jak w poprzednim numerze i na ostatniej stronie tego numeru.

Początek d. 4 listopada o godzinie 9 minut 30

W SALI DOMU CHRZEŚCIJAŃSKIEGO,
ul. Metropolitalna 1.

Tymczasowa opłata zł. 15.

Komitet prosi o nadsyłanie zgłoszeń na mieszkanie i żywienie.

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dn. 7 października 1930 r.

Uprzejmość w czasach powojennych tak dobrze, jak znikła.

Do dobrego tonu niemal należy niegrzeczność i chamstwo — na ulicy, w wagonie, w lokalach publicznych. Pseudodemokratyzm wschodnio - moskiewsko - bolszewicki przenika wszystkie sfery, plugawi wszystkie dziedziny życia ludzkiego, kazi i zohydza stosunki pomiędzy ludźmi. Znikła gdzieś bezpowrotnie uprzejmość — w korespondencji urzędowej lub nawpółurzędowej, w załatwianiu spraw po urzędach, a nawet w życiu towarzyskiem. To, co przed wojną uważano za niewłaściwe, gminne, nieprzyzwoite, obecnie zaczyna nabierać praw obywatelstwa i już mało kogo razi.

Z drugiej strony — nigdy może człowiek nie był tak wymagający w stosunku do innych, jak właśnie w czasach powojennych. Sam będąc nieraz w wysokim stopniu niegrzecznym, dla siebie wymaga przesadnej grzeczności.

Trzeba przyznać, że my, kapłani, wskutek naszego wyjątkowego stosunku do ludzi, który nas wprowadza w największe tajniki ich życia, przyzwyczailiśmy się traktować ludzi zbyt poufale, a w wielu wypadkach nawet niegrzecznie. Mając do czynienia z rozmaitego rodzaju ludźmi in foro interno et externo, nieraz zatracamy poczucie różnicy pomiędzy tem, co, gdzie i kiedy wypada, lub nie wypada. Poufałe traktowanie, przynajmniej co do formy wyrażania się w konfesjonale, często przenosimy na stosunki poza konfesjonałem, nie zdając sobie sprawy, że wskutek tego nieraz dopuszczamy się niezrozumiałej dla wielu niewłaściwości, jak np. *tykanie* wszystkich bez wyjątku.

Reguła uprzejmości przedewszystkiem nas, kapłanów, powinna obowiązywać wszędzie i zawsze, we wszystkich stosunkach i ze wszystkimi bez wyjątku. Gdybym pisał traktat o uprzejmości kapłanów, znalazłbym ogromną ilość dowodów z Pisma św., Ojców Kościoła, mistrzów życia duchownego i autorów Teologji pasterskiej. Sami zresztą jesteśmy przekonani, że uprzejmość jest cechą dobrego wychowania. A chociaż większość z nas nie wynosi z domu rodzinnego poloru towarzyskiego, to jednk musi stanąć na wysokości „człowieka z towarzystwa", jak się mówi, i czego nie dał nam dom rodzinny, to musi uzupełnić subtelność duchowa. Dlatego uprzejmość w kapłanie nietylko winna być cechą obytego w świecie człowieka, ale prawdziwą cnotą, wypływającą z chrześcijańskiej i kapłańskiej miłości bliźniego, duchowem wykończeniem wychowania kapłańskiego.

Jest inny jeszcze powód, skłaniający nas do uprzejmości. Chamstwo obecne płynie z zatrutego jadem bolszewickim źródła. Obowiązkiem naszym wszędzie stawiać temu zatruciu tamę. Powinniśmy przedewszystkiem zacząć od siebie. My, kapłani, stańmy się dobrze po chrześcijańsku wychowanymi ludźmi we wszystkich naszych stosunkach — w słowach, korespondencji, z Władzami, z kolegami, a przedewszystkiem z tymi, którzy się zwracają do nas w sprawach, związanych z naszym świętym urzędem duszpasterskim, pamiętając o tem, że nietylko z ambony *Chrystusa opowiadamy*, lecz w każdym naszym czynie, słowie, sto-

sunku, nawet goście i t. p. Uprzejmość serdeczna przedewszystkiem powinna cechować nasze stosunki z naszymi parafjanami, interesantami, kolegami i t. d. *X. A. N.*

Zakończenie konferencyj dekanalnych.— Po jesiennej wizytacji kanonicznej J. E. Ksiadz Arcybiskup-Metropolita odbył szereg konferencyj w poszczególnych dekanatach. Konferencje były poświęcone Akcji Katolickiej i sprawom duszpasterskim, jak również organizacyj kościelnych.

Remont kościoła ostobramskiego.— Gruntowny remont kościoła św. Teresy, czyli ostrobramskiego, ma się już ku końcowi. W listopadzie r. b. należy się spodziewać otwarcia kościoła. Ujrzymy więc piękną świątynię ostrobramską w nowej, a zarazem i starej szacie. Trzeba bowiem pamiętać, że obecny remont, prowadzony pod osobistym kierunkiem prof. Rutkowskiego, jest właściwą rekonstrukcją i przywróceniem dawnego charakteru świątyni. Już przed szeregiem dziesiątków lat cenne malowidła ścian zostały przykryte tynkiem lub grubą warstwą bielenia. Obecnie zostało to wszystko usunięte, wszelkie uszkodzenia naprawione, obrazy i wszelkie malowidła odnowione i utrwalone w pierwotnym ich kształcie, rysunku, kolorycie i charaktarze. Wskutek tego kościół św. Teresy stanie się obecnie najpiękniejszą świątynią Wilna. *O. M.*

Posiedzenie Kapituły Metropolitalnej. — Dn. 3 października r. b. odbyło się pierwsze posiedzenie Kapituły Metropolitalnej Wileńskiej, poświęconej sprawom kapitulnym i archidiecezjalnym.

Seminarjum Metropolitalne. — Dn. 1 października r. b., po odbytych rekolekcjach pod przewodnictwem ks. Jakóba Krysy T. J., alumni Seminarjum Metropolitalnego Wileńskiego rozpoczęli rok akademicki. W roku bieżącym Seminarjum liczy 148 alumnów. Na I kursie 29 kandydatów. Nowych w tym roku wstąpiło 26 maturzystów z rozmaitych gimnazjów.

VII. Walne Zebranie Koła ks. prefektów archid. wileńskiej. — Stosownie do zapowiedzi, dn. 27 września r. b. odbyło się w Wilnie Walne Zebranie archid. Koła księży prefektów. Przybyło na Zebranie 24 członków i 6 gości. Zebranie odbywało się w lokalu Seminarjum Teologicznego U. S. B. Pierwsze posiedzenie zaszczycił swą obecnością J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita, który otwierając obrady złożył zebranym życzenie owocnej pracy i podkreślił potrzebę szerzenia wśród młodzieży szkolnej idei powołań duchownych. Obradom przewodniczył ks. dr. Wł. Araszkiewicz, sekretarzował ks. Sylw. Małachowski. Ze sprawozdania wynika, że do Koła archidiec. należy obecnie 56 członków, w roku bieżącym przybyło 3-ch nowych członków. Sprawozdanie kasowe po stronie dochodów wykazuje 1139 zł. 60 gr., po stronie wydatków 1036 zł. 45 gr., saldo na rok przyszły 103 zł. 15 gr. Zarząd Koła odbył 12 posiedzeń, poświęconych aktualnym zagadnieniom z dziedziny duszpasterskiej i pedagogicznej. Niejednokrotnie zarząd interwenjował u Władz szkolnych w sprawach natury wychowawczej, poszczególni zaś członkowie brali udział w zjeździe delegatów kół księży prefektów w Lublinie 25 i 26 kwietnia r. b., oraz w zjeździe prezesów kół w Warszawie. Członkowie, którzy brali udział w tych zjazdach, złożyli z nich sprawozdania Zebraniu. Po sprawozdaniach dyskusja się potoczyła nad a) zagadnieniem życia liturgicznego w szkole, b) sodalicją marjańską i c) sprawą książki dla młodzieży. Zebranie zabrało głos w sprawie nieprzychylnej dla księży prefektów notatki, zamieszczonej w *Słowie* przed artykułem *Rus in urbe.* Wśród dezyderatów Zebrania zasługują na podkreślenie: sprawa opieki duchownej nad hufcami harcerskiemi, omówienie sytuacji prefektów na Synodzie archidiecezjalnym, sprawa fachowej wizytacji nauki religji szczególniej w szkołach powszechnych i t. p. Zebranie zakończył przemówieniem ks. kan. Lucjan Chalecki, prezes Koła i jednocześnie delegat J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, zalecając księżom prefektom nast. książki: Ks. Bilczewski — *Zadania prefekta*, Ks. Winkowski—*Praktyczny podręcznik duszpasterstwa*, Ks. Mieczkowski — *Znajomość ludzi* i t. p.

Walne zebranie księży Abstynentów. — Koło księży Abstynentów archidiecezji wileńskiej, na podstawie art. 20 Statutu Polskiego Zwiazku Księży Abstynentów. zwołuje na dzień 6 listopada r. b. Plenarne sprawozdawcze swe Zebranie, które się odbędzie w Związku z Kursem duszpasterskim w Wilnie. Czas i miejsce obrad będą podane na Kursie. Proszeni są o przybycie wszyscy członkowie Koła.

Wyjaśnienie do wiadomości XX. Prefektów w sprawie dyspens. — Spełniając życzenie PW. XX. Prefektów, dotyczące dyspensowania od postu uczącej się młodzieży i grona nauczycielskiego, sprawę przedstawiłem J. E. Naszemu Arcypasterzowi, który pozwolił Księżom Prefektom dyspensować wymienione osob in foro interno. Co do prawa udzielania dyspensy in foro externo — każdy Prefekt powinien o to osobiście prosić J.E. Ks. Arcyb. - Metropolitę.

X. L. Ch., Prezes koła XX. Prefektów.

W sprawie „Dnia misyjnego. — Wobec zbliżającego się Dnia misyjnego w niedzielę 19 b.m. z Centrali Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary zostaną wysłane w najbliższym czasie do WW. XX. Proboszczów ulotki i plakaty agitacyjne. Poleca się wykorzystać ten materjał propagandowy w celu założenia w parafjach, gdzie jeszcze nie istnieje, Pap. Dzieła Rozkrzew. Wiary i zachęcenia wiernych do zapisywania się na członków. Po materjał drukowany do założenia i prowadzenia tego Dzieła (Obrazki, legitymacje z krótkim Statutem i spisem odpustów i przewilejów dla członków, blankiety dla dziesiętników, zeszyty dla Dyrektorów) należy zwracać się do Dyrekcji Wileńskiej P. D. R. W.— Wilno, Seminarjum Duchowne, Mostowa 12.

Kurs Akcji Katolickiej w Wilnie. — Dn. 7 października rb. rozpoczął się w Wilnie Kurs Akcji Katolickiej. W Kursie bierze udział około 80 osób. Prelekcje głoszone są przez księży i osoby świeckie z pośród profesorów U. S. B. i działaczy społecznych. Zebrania odbywają się w sali Domu Chrześcijańskiego, ul. Metropolitalna Nr. 1.

Grodno. — W czerwcu rb. zostały osadzone w kościele pobernardyńskim w Grodnie trzy witraże: dwa ponad wielkim ołtarzem wyobrażają aniołów, adorujących Najśw. Sakrament, trzeci w oknie absydy po stronie Epistoły, przedstawiający św. Jana Ewangelistę. W wykonaniu są jeszcze trzy witraże, które będą wyobrażały św. Mateusza, św. Marka i św. Łukasza Ewangelistów. Te mają być osadzone w połowie listopada r. b. Witraże wykonał zakład witrażowo-szklarski pod firmą *T. Zajdzikowski, dzierż. J. Kusiak, w Krakowie, ul. św. Jana 30.* Wykonanie ze wszechmiar dobre zaleca chlubnie firmę. Cena 1 metra kwadr. od 350 do 500 zł. W kościele pobernardyńskim sześć witraży z osadzeniem i siatkami mają kosztować około 25.000 zł. Firma zgadza się na spłaty ratami. *X. G. J.*

Downary. — Dn. 5 października rb. JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita pokonsekrował w Downarach, dek. knyszyńskiego, nowy kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Anielskiej.

Ostryna. — Dn. 12 października rb. J.E. Ks. Biskup-Sufragan poświęci uroczyście kościół drewniany w Ostrynie, dek. lidzkiego, przeniesiony z Dziembrowa.

Wołkowysk. — Dn. 26 października rb. odbędzie się konsekracja ołtarza w gruntownie i pięknie odnowionym i rozszerzonym po pożarze kościele parafjalnym w Wołkowysku. Konsekracji dokona JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita, który w tym celu dn. 25 października udaje się do Wołkowyska.

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy.— W początku września r. b. drukarnia watykańska ukończyła druk nowego Katechizmu pod tytułem: *Catechismus catholicus, cura et studio Petri Card. Gasparri concinnatus.* Katechizm składa się z trzech części; pierwsza (26 pytań) dla dzieci do pierwszej Komunji, druga (240 pytań) dla dzieci po pierwszej Komunji św. i trzecia (595 pytań) przeznaczona dla dorosłych. Katechizm niema cha-

rakteru urzędowego. — Pisma niejednokrotnie zapowiadały wyjście Papieża poza mury Watykanu. Ostatnio Ojciec św. Pius XI w przemówieniu swojem do biskupów francuskich powiedział, że niema zamiaru opuszczać Watykanu; opuszczenie to bowiem byłoby tylko sensacją dla świata i jest zbyteczne, „ponieważ wierni zawsze mają możność oglądać swego Ojca w Watykanie". — Z rozporządzenia Ojca św. utworzona została Komisja, która zajmie się rewizją *Pontyfikału Rzymskiego.*— W Rzymie odbył się *tydzień* studjów dla duchownych doradców, czyli asystentów Akcji Katolickiej Wzięło w nim udział pięciuset delegatów. Był to pierwszy tego rodzaju kongres. Miał on za zadanie ujednostajnić kierownictwo poszczególnych grup Akcji katolickiej. Na zakończenie *tygodnia* Ojciec św. przyjął w dniu 19 września r. b. na specjalnej audjencji wszystkich uczestników tygodnia i wygłosił przemówienie, w którem, między innemi, poruszył tematy, omawiane na *tygodniu*, jak np. Akcja katolicka a kultura religijna, Akcja katolicka a kultura liturgiczna i t. p. Wreszcie zaznaczył, że „podstawowem zadaniem asystentów duchownych jest kształcenie apostołów". — W ostatnich tygodniach po całym niemal kraju we Włoszech odbyły się uroczystości ku czci św. Augustyna. Najokazalsze uroczystości były w Pawji, gdzie się znajduje grób św. Augustyna.

Hiszpanja.—Z okazji narodowego kongresu katolickiej młodzieży hiszpańskiej w Saragossie J. Em. kardynał Segura y Saenz udzielił kilku praktycznych wskazań o Akcji katolickiej młodzieży. Dwie są rzeczy, z któremi się trzeba liczyć przy wszelkiem działaniu młodzieży: troska, by zapał i niedoświadczenie młodych pracowników nie wiodły ich do granic nieosiągalnego, i pamięć, że młodzież powinna unikać wszelkich zbytecznych manifestacyj zewnętrznych a raczej oddawać się pracy pozytywnej, twórczej. Jednakże kardynał podkreślił znaczenie objawów zwyczajnych wiary i życia eucharystycznego oraz maryjnego w czasie kongresów. „W naszych czasach, gdy pogaństwo zdaje się ponownie przenika do ducha narodów europejskich, zwracanie głównej uwagi na religijne i moralne wychowanie młodzieży jest rzeczą konieczną".

Francja. — Dd. 19—20 września r. b. odbył się w Paryżu pierwszy kongres katolickiej młodzieży robotniczej z całej Francji. Na kongres przybyło około 2.000 delegatów. W kongresie wziął udział JEm Kard. Verdier, arcyb. paryski. — Biuro medyczne w Lourdes na posiedzeniu, odbytem w obecności licznych powag lekarskich, w czasie 58-ej pielgrzymki narodowej, uznało pięć wypadków cudownych uzdrowień, które nastąpiły w ciągu 1929 roku. Uzdrowienia te dotyczą następujących osób: Paulette Margeria (gruźlica mózgu), Marie Chavin (gruźlica ogólna i choroba Pottsche), Marie Trolong (zapalenie nerek i zapalenie otrzewnej), Julienne Dhaluin (wrzód na żołądku) i Alice Gullaumin (gruźlica).

Belgja. — VIII-y *tydzień* misjologiczny w Lowanjum w tym roku miał za główny temat obrad kwestję nawracania. W szczególniejszy sposób zwrócono uwagę na propagandę prasową w krajach azjatyckich, zostających pod wpływami buddyzmu. W *tygodniu* wzięło udział 300 osób.

Szwajcarja. — Dn. 11 czerwca r. b. przedstawiciele towarzystw katolickich narodowych i międzynarodowych wręczyli urzędującemu prezydentowi międzynarodowej konferencji pracy deklarację, w której, pomiędzy innemi, żądają zniesienia pracy przymusowej we wszelkich postaciach—prywatnych i publicznych, jak również wyrazili życzenie, by zastosowano środki, które są całkowitą ochroną dla sił fizycznych, dla energji moralnej i dla wartości społecznej pracowników i które uwzględniają prawa rodziny oraz szacunek należny godności ludzkiej, socjalizm bowiem, w swoim największym rozkwicie w kształcie komunizmu, sprowadza robotnika znowu do stanu niewolnictwa, uznającego w człowieku tylko maszynę. — Komitet Katolickiego Związku Studjów Międzynarodowych odbył swe posiedzenie we Fryburgu Szwajcarskim. Komitet zaaprobował działalność poszczególnych grup narodo-

wych, zachęcając je do dalszej akcji w kierunku pokojowego zbliżenia narodów. Na okres letni Komitet poleca bardzo wymianę akademików i młodzieży oraz pobyt wśród innych narodów. Komitet w swym końcowym wniosku przypomina, że między katolikami polskimi i niemieckimi odbyło się kilka zjazdów w tym samym duchu, jak to miało miejsce między katolikami francuskimi i niemieckimi. Poleca więc gorąco wszystkim grupom narodowym, by w kwestjach dyskusyjnych postępowały w tym samym duchu miłości chrześcijańskiej.

Jugosławja. — Dd. 15—17 sierpnia r. b. odbył się w Zagrzebiu Kongres Eucharystyczny, który zgromadził dwa bratnie narody — chorwacki i słoweński, u stóp Pana Jezusa w Eucharystji.

Austrja. — W roku bieżącym do Sakramentu Bierzmowania przystąpiło w Wiedniu niewiele dzieci robotniczych. Stało się to dlatego, że ojcowie tych niewinnych dzieci pod groźbą natychmiastowego usunięcia zostali zmuszeni przez władze zawodowe do wystąpienia z Kościoła katolickiego, w przeciwnym razie miano ich pozbawić ochrony ich praw zawodowych, i musieli złożyć przyrzeczenie, że odbiorą dzieci z nauki religji. Pewna część robotników wiedeńskich, którzy, chcąc zachować pracę, muszą powierzać się opiece związków zawodowych, zgodziła się po niewoli na żądania socjaldemokratów i wycofała dzieci z lekcyj religji katolickiej. Fakty te, potwierdzone przez dzienniki wiedeńskie, wykazują ponownie, do jakich środkow w walce z religją i z Kościołem ucieka się wolnomyślicielstwo socjalistyczne. Przy pomocy terroru ekonomicznego pod dyktando Moskwy zmusza się robotników Wiednia, by występowali z Kościoła katolickiego, i zabrania się dzieciom korzystać z dobrodziejstw wiary, chociaż statuty związków zawodowych mówią, że „religja jest rzeczą prywatną każdego towarzysza".—Między 8 i 12 września r. b. w Feldkirch w Austrji odbył się dziesiąty z rzędu Międzynarodowy Kongres t. zw. „IKA", czyli Międzynarodowej Współpracy Katolików. Kongresy IKA., założonej w 1920 r., mają za cel wzajemne porozumienie katolików wszystkich krajów i współpracę dla międzynarodowego szerzenia pojęć katolickich. Obecny Kongres był specjalnie poświęcony badaniu zagadnień bolszewizmu i socjalizmu oraz zgubnych dla kultury i cywilizacji ich zasad.

Niemcy. — Pierwszy zjazd katolicki biskupstwa berlińskiego, który odbywał się równocześnie z 23-ym pruskim kongresem katolickim, zgromadził 50.000 katolików z Berlina i marchji brandenburskiej. Wzięli w nim udział nuncjusz apostolski, arcyb. Orsenigo, biskup Berlina, Mgr. Schreiber, kanclerz Rzeszy Brüning i inni. Biskup Schreiber i poseł dr. Nuss wygłosili mowy, w których rozwinęli hasło kongresu: „Krzyż naszem zwycięstwem". — Program kongresu katolików niemieckich, zwołany na 4 — 6 września rb. do Monasteru, poświęcony został kwestjom społecznym, akcji katolickiej i jubileuszowi św. Augustyna.— Ojciec św. wobec potrzeb chwili niejednokrotnie wyraża życzenie, by duchowni i wierni poszczególnych diecezyj odbywali wspólne zjazdy w sprawach Akcji katolickiej. Konferencja biskupów niemieckich w roku 1929 w Fuldzie wytknęła dyrektywy dla Akcji katolickiej w Niemczech. Na tegorocznym zjeździe biskupów niemieckich, odbytym w sierpniu, postanowiono zakładać wydziały robotnicze w większych miastach i ośrodkach. Mają one służyć do ściślejszego zjednoczenia katolików w walce z niemoralnością, wolnomyślicielstwem, kremacją zwłok oraz do wspomagania szkolnictwa katolickiego, prasy katolickiej i ożywienia życia katolickiego wśród robotników. — Związek katolickich księży niemieckich „Pax" w końcu sierpnia r. b. obchodził 25-lecie swego istnienia. Liczy on obecnie przeszło 13.000 księży ze wszystkich diecezyj niemieckich, posiada własny organ prasowy *Pax-Korrespondenz*, biuro prawne dla obrony przed atakami i oszczerstwami na Kościół, duchowieństwo i klasztory (biuro to wydaje pismo, p. t. *Pax-Information)*, trzy własne domy wypoczynkowe dla księży w Bad Mergentheim, w Unkel nad Renem i na

wyspie Juist, kasę chorych, kasę ubezpieczeń na starość, kasę oszczędnościową i pożyczkową, rozmaite fundusze zapomogowe, biuro pośrednictwa w sprawach odpoczynków wakacyjnych i t. p.

Węgry. — Władze węgierskich kongregacyj marjańskich wystosowały do ministra spraw węwnętrznych petycję, by wzorem Italji wydał zakaz urządzania konkursów piękności. Do tej petycji, zapoczątkowanej przez organizacje kobiece miasta Szekesfehervar, w krótkim czasie przyłączyło się przeszło 500 miast i gmin. Memorjał konkregacyj marjańskich wskazuje na okoliczność, że konkursy piękności, urządzane dla interesu materjalnego, sprzeciwiają się dobrym obyczajom, zagrażają moralności chrześcijańskiej, czci kobiecej i są objawem braku kultury duchowej w naszych czasach. Udział w nich biorą najczęściej biedne i napół oświecone dzięwczęta, które chcą zwrócić na siebie uwagę lub na tej drodze dojść do małżeństwa. Narażają się one na wielkie wydatki, przyczem grozi im pokusa nieuczciwego zdobycia pieniędzy. Zawiedzione w nadziejach, nie rzadko stają się ofiarami handlarzy kobiet albo odbierają sobie życie. Organizatorzy konkursów piękności nie troszczą się wcale o te niebezpieczeństwa i o wielkie szkody społeczne.

Czechosłowacja.— Przedstawiciele starych rodów czeskich ofiarowali znaczne sumy na rzecz wznoszonego obecnie w Rzymie Kolegjum Nepomuceńskiego wraz z adresem hołdowniczym i dziękczynnym za pieczę, którą Ojciec św. otacza czeskie kolegjum w Rzymie. — W Czechosłowacji daje się obecnie odczuwać brak powołań kapłańskich. Wskutek tego od 22% do 33% parafij nie ma księży. Przyczyną tego była nieszczęsna herezja, powstała przed wojną w Czechach, jak również sytuacja polityczna kraju.

Rosja. — Władcy bolszewiccy zadali nowy cios religji w Rosji, postanowiwszy odebrać ludowi Pismo św., literaturę treści moralnej i książki do nabożeństwa. Ogłoszone zostało rozporządzenie, by wszyscy obywatele oddali pod grozą surowych kar miejscowym sowietom wszelkie książki i pisma religijne. Zarządzenie jest umotywowane tem, że rząd chce dopomóc prasie codziennej w jej kłopotach, związanych z wielkim brakiem papieru. —Wedle otrzymanych niedawno wiadomości, w Kijowie, po aresztowaniu ks. infułata Skalskiego, prałata Naskręckiego i kanonika Żmigrodzkiego, pozostał sam tylko ks. Blechman. W Żytomierzu są — ks. prałat Jachniewicz i chory ks. Ulanicki. Ks. Woronicz został naznaczony do Uszomierza, Wielednik z Łuhinami, Owrucza, Barasz i Emilczyna. Ks. Klemczyński do Toporzyszcz, Horoszek, Horbulowa, Buczek. Ks. Kaszczyc do Korostyszowa i zapewne innych parafij. Ks. Puzynowski jest proboszczem w Olewku. Potwierdza się wiadomość o areszcie i skazaniu na 10 lat więzienia ks. Zycha z Malina. Uwięziony został rownież ks. Madera z Chabna. Prawdopodobnie na olbrzymiej połaci kraju, od granicy aż po Kijów i od Żytomierza po Owrucz, innych kapłanów, oprócz wyżej wymienionych, niema. — Dn. 8 września rb. *zmarł* w więzieniu sowieckim *ks. Chryzogon Przemocki*, którego dzicz socjalistyczna moskiewska więziła przez trzy lata w najokropniejszych warunkach.

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. gniezn. i poznań.— Wielkopolska, a nawet i cała Polska katolicka, jeszcze zostaje pod wrażeniem żywiołowych uroczystości z powodu 25-lecia kapłaństwa J. Em. Kard. D-ra Augusta Hlonda, Prymasa Polski. Uroczystości zaczęły się Mszą św.,odprawioną przez Wysokiego Solenizanta w Przemyślu, wobec J. E. Ks. Biskupa Przemyskiego, który 25 lat temu udzielił obecnemu Prymasowi święceń kapłańskich. Cały kraj składał życzenia Jego Eminencji. Ojciec św. przesłał specjalne pismo. Polonja na obczyźnie łączyła się z tym powszechnym hołdem. — Na posiedzeniu księży sekretarzy generalnych, jako przedstawicieli siedmiu związków katolickiah diecezji, odbytem w dniu 16 bm. w Poznaniu, uchwalono urządzić VII „dzień katolicki“ na terenie archidiecezyj gnieźnieńskiej i poznańskiej. Na

dzień ten wybrana została niedziela 26 października rb., jako uroczystość Chrystusa-Króla. Urządzeniem „dnia“ zajął się specjalny komitet w Poznaniu.

Archid. warszawska. — W Warszawie przygotowuje się organizacja „Związku katolickich instytucyj i zakładów wychowawczych i opiekuńczych archidiecezji warszawskiej *Caritas*“. W najbliższych dniach ogłoszony będzie statut oraz rozesłane zaproszenia do zapisywania się do tej katolickiej organizacji charytatywnej, której zadaniem m. in. będzie jednoczyć katolickie instytucje i zakłady wychowawcze i opiekuńcze parafij, zgromadzeń zakonnych i innych organizacyj dobroczynnych. Wszelkich bliższych informacyj udziela sekretarjat generalny Akcji katolickiej przy ul. Miodowej 19. — Ostatniemi czasy ukazała się książka pod tytułem *Duszpasterstwo miejskie* czyli *Pamiętnik Kursu duszpasterskiego w Warszawie* w dd. 4—8 listopada 1929 r. — Celem pogłębienia uświadomienia religijnego, jak również podniesienia poziomu duchowego wśród członkiń, Katolicki Związek Polek organizuje w r. b. szereg wykładów z dziedziny życia wewnętrznego katolickiekiego. Pierwszy cykl wykładów, obejmuje tematy następujące: 1) Religja w życiu indywidualnem człowieka, 2) Osoba Chrystusa Pana, 3) Nauka Chrystusowa, 4) Działalność Chrystusowa, 5) Życie wewnętrzne Kościoła, 6) Stosunek katolika do życia wewnętrznego Kościoła, 7) Rola kobiety w Kościele. Wykłady odbywać się będą w Sali Katolickiego Związku Polek (Krak. Przedm. Nr. 36) we środy, począwszy od dnia 8-go października rb. o godz. 6.30 wiecz.

Diecezja łódzka. — Dn. 5 października rb., w niedzielę, odbyła się konsekracja JE. Ks. Biskupa Włodzimierza Jasińskiego, Ordynarjusza Sandomierskiego. Sakry udzielił JEm. Kard. Aleksander Kakowski. Współkonsekratorami byli JE. Ks. Biskup Tymieniecki i JE. Ks. Biskup Fulman.

Diecezja katowicka. — Konsekracja JE. Ks. Biskupa Stanisława Adamskiego, Ordynarjusza Katowickiego, odbędzie się dn. 26 października rb. w tumie poznańskik, ingres zaś do katedry katowickiej dn. 30 listopada. — Od dn. 29 września do dn. 4 października rb. odbywał się w Katowicach *drugi tydzień katolicko-społeczny*, poświęcony zagadnieniu zastosowania Akcji Katolickiej do kwestji społecznej.

Diecezja łomżyńska. — Dn. 5 października rb., w niedzielę, odbyła się konsekracja JE. Ks. Biskupa Bernarda Dembka, Sufragana łomżyńskiego. Sakry udzielił JE. Ks. Biskup Stanisław Łukomski przy współudziale JE. Ks. Biskupa Przeździeckiego i JE. Ks. Biskupa Okoniewskiego. — Zeszyt wrześniowy *Rozporządzeń Urzędowych Kurji Biskupiej łomżyńskiej* podaje obszerne sprawozdanie z ostatniej Kongregacji księży Dziekanów. Sprawozdanie zawiera przegląd wypadków z życia kościelnego diecezji i trzy wyczerpujące i aktualne referaty, a mianowicie: *Duszpasterstwo w dzisiejszych czasach* (Ks. Infułat Szczęsnowicz), *Zakładanie ksiąg hipotecznych dla nieruchomości kościelnych* (Ks. Kanclerz Srzednicki) i *Zasady Akcji Katolickiej* (Ks. Kan. Chojnowski).

Diecezja pińska. — J.E. Ks. Biskup Piński dn. 12.IX. r.b. ogłosił List pasterski do Duchowieństwa i wiernych z powodu wyborów do Sejmu i Senatu. — Kurja Diecezjalna wydała dn. 4.IX r. b. bardzo praktyczny okólnik o wywołaniu hipoteki.

Od Administracji.

Jeszcze raz usilnie prosimy o regułowanie zaległej przenumeraty.

Drukowane za zezwoleniem Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Redaktor i Wydawca
Ks. LEON ŻEBROWSKI

PIERWSZY KURS DUSZPASTERSKI DLA KSIĘŻY ARCHIDIECEZJI WILEŃSKIEJ

dd. 4 — 8 listopada 1930 roku.

(PROGRAM TYMCZASOWY).

Wtorek — d. 4 listopada.

Godz. 9 min. 30 — otwarcie Kursu.

1. Ref. Nasz stosunek do duszpasterstwa i jego braki. *Ks. Leon Żebrowski.*

2. Ref. Współczesne zadania ambony katolickiej. *Ks. dr. Ildefons Bobicz.*

3. Ref. Opracowanie kazania z uwzględnieniem różnych rodzajów wymowy kościelnej. *Ks. dr. I. Bobicz.*

Godzina 13-ta — obiad.

Godzina 16-ta.

4. Ref. Uświadamianie religijne mas. *Ks. prałat dr. Marceli Godlewski.*

5. Ref. Duszpasterz i szkoły. *Ks. Prof. dr. Leon Puciata.*

Dyskusja nad wygłoszonemi referatami.

Środa — d. 5 listopada.

Godzina 9-ta.

1. Ref. Duszpasterz jako nauczyciel religji w szkole. *Ks. Prof. dr. Leon Puciata.*

2. Ref. Oddziaływanie na parafjan przez spowiedź i administrowanie Sakramentów. *O. Paweł Macewicz T. J.*

3. Ref. Oddziaływanie na parafjan przez nabożeństwa i stronę obrzędową życia kościelnego. *Ks. prob. Jan Matulewicz.*

Godzina 13-ta — obiad.

Godzina 16-ta.

4. Ref. Duszpasterstwo poza granicami Polski. *Ks. Prałat Lewek.*

5. Ref. Duszpasterstwo w Polsce Zachodniej. *Ks. Prałat Lewek.*

Dyskusja (w dyskusji zabierze głos *Ks. Prof. Józef Sobczyński* — o harcerstwie).

Czwartek — d. 6 listopada.

Godzina 9-ta.

1. Ref. Organizacja dobroczynności w parafji. *Ks. Kan. A. Kuleszo.*

2. Ref. Akcja społeczna duchowieństwa.

3. Ref. Akcja Katolicka.

Godzina 13-ta — obiad.

Godzina 16-ta.

4. Ref. Organizacje kościelne. *Ks. Prałat Ignacy Olszański.*

5. Ref. Stowarzyszenia młodzieży. *Ks. Franciszek Kafarski.*

Dyskusja (w dyskusji zabierze głos *Ks. Józef Bok T. J.* o Krucjacie eucharystycznej dzieci).

Piątek — d. 7 listopada.

Godzina 9-ta.

1. Ref. Walka z alkoholizmem. *Ks. Prof. dr. Michał Sopoćko.*

2. Ref. Działalność misyjna na terenie archidiecezji. *Ks. Prob. Stanisław Klimm.*

Godzina 11-ta.

Lekcja wzorowa w szkole. *Ks. Prof. dr. Leon Puciata.*

Godzina 14-ta — obiad.

Godzina 16-ta.

3. Ref. Opieka nad zabytkami artystycznemi i historycznemi po kościołach. *Ks. dr. Piotr Śledziewski.*

4. Ref. Biurowość parafjalna. *Ks. Leon Żebrowski.*

Dyskusja.

Sobota — d. 8 listopada.

Godzina 9-ta.

1. Ref. Plebanja — ośrodkiem życia kulturalnego parafji. *Ks. Kan. Adam Kuleszo.*

Zakończenie Kursu.

UWAGA: Komitet uprasza o nadsyłanie zgłoszeń udziału w Kursie i nadsyłanie tymczasowo tytułem opłaty za Kurs 15 zł. przez P. K. O. Nr. 80.071 (z adnotacją: *tytułem opłaty udziału w Kursie*), jak również o zamawianie mieszkania i wyżywienie przez cały czas Kursu.

Najprzewielebniejszy Arcypasterz, J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński, pod którego wysokim protektoratem ma się odbyć Pierwszy Kurs Duszpasterski w Wilnie, wyraża niezłomne przekonanie, że P-ne Duchowieństwo archid. wileńskiej wezmie w nim liczny udział i tem zapoczątkuje dalszą akcję w kierunku pogłębienia wiedzy i praktyki duszpasterskiej w szeregach Księży.

Adres Komitetu:

Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.

KOMITET.